

International Symposium on Religion and the World Peace

Mezinárodního symposium v Istanbulu (26. - 28. 4. 2007)

Ve dnech 26. - 28. dubna 2007 pořádal İlahiyat Fakültesi Univerzity v Istanbulu mezinárodní vědeckou konferenci zaměřenou na problematiku světového míru a roli islámu při jeho vytváření. Příspěvky přednesli odborníci z USA, Číny, Bulharska, Velké Británie, Malajsie a Turecka. Konference probíhala v nádherných, historických prostorách rektorátu university. Na konferenci bylo také přítomno několik televizních štábů a vesměs pozitivní ohlasy se objevily ve všech významných tureckých denících.

Žhavým tématem dneška je obava ze střetu civilizací a Turecko se ve světle této konference může jevit jako kultura vhodná k jejich přemostění. Organizátoři také přispěli k ujištění, že islám není v rozporu s mezinárodní deklarací o lidských právech. Nešlo však o pouhé politické gesto akademiků či demonstraci evropskosti tureckého islámu, i když bylo možné tušit jisté politické pozadí této akce.

Cílem konference byla korekce vulgárního chápání pojmu *džihád* (jihad), a snaha ukázat, že islámský terorismus je do značné míry dědictvím západního kolonialismu, stejně jako důsledkem současných snah západních států o politickou a ekonomickou dominanci v islámském světě. Konference upozornila také na problematiku mytologizace míru, která byla v minulosti využita k legitimizaci násilí. Diskutovány byly rovněž otázky náboženského fundamentalismu v post-koloniálním islámském světě a nárůst anti-amerikanismu. Na mírové konferenci nemohl být opomenut také sufismus a jeho důraz na lásku jakožto mírotvorný transcendentní princip.

V centru pozornosti rovněž byla problematika přítomnosti násilí v náboženských textech a otázka jejich interpretace, která teprve činí náboženské násilí možným. Byla připomenuta přítomnost násilí ve všech světových náboženstvích a okolnosti, za kterých k násilí dochází a kdy je považováno za legitimní. Šlo o snahu nabourat stereotypní vnímání islámu jakožto násilného náboženství - vždyť dokonce slovo islám má svůj etymologický původ ve slově mír. Různé skupiny páchající teror ve jménu islámu na sebe totiž poutají značnou pozornost, a tím se stávají děsuplným maskotem islámu i přes značný odpor umírněných muslimů. Takovéto snahy lze chápat jako jistou formu duchovně akademického odporu proti těmto extrémním skupinám. Jinak řečeno, jedná se o delegitimizaci neakceptovatelných forem islámu.

I přes bezesporný význam působila konference v jistém smyslu sterilním dojmem. Tuto skutečnost lze přikládat cílené snaze organizátorů nepřipustit

kontroverze, což je pochopitelné, vezmeme-li v úvahu geopolitická specifika Turecka.

Patrná byla také orientace typická pro turecké akademické prostředí, kterou je sekularistická interpretace islámu - oddělit nepřipustné formy násilí od těch přijatelných (v dějinách i současnosti) a následně připsat ty neakceptovatelné špatným politickým rozhodnutím. Šlo tedy o očistu islámu, vnitřní osvětu a narovnání pokřiveného obrazu islámu na Západě.

Často byla také zmiňována tradiční spřízněnost Židů a muslimů, což lze považovat za velmi pozitivní, vezmeme-li v úvahu, jak velkým problémem je dnes antisemitismus v islámském světě. K slábnutí antisemitismu v Turecku mohly napomoci i zmínky o historické zkušenosti pokojného soužití Židů, křesťanů a muslimů.

Konferenci lze také nahlížet jako příspěvek Turecka k přístupovým rozhovorům do EU. Od doby, kdy byly s Tureckem zahájeny, došlo zde pod tlakem evropských institucí k řadě pozitivních změn v oblasti lidských práv. Vedle toho konference rozptýlila i obavy z nástupu radikálního islámu v Turecku, který byl diskutován zvláště po nedávném vítězství islámské strany v parlamentních volbách a následném prosazení jejího kandidáta za prezidenta. Přes jistý politický nádech konference však jednoznačně převažoval její akademický a odborný ráz v oblasti studia islámu a jemu blízkých semitských náboženství. Vedle toho je také nezbytné ocenit výtečnou práci pořadatelů, jakož i atmosféru, která odpovídala duchu akce.

JIŘÍ MOTL